

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 19

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 19. — Рівне: РДГУ, 2002. — 172 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії дошкільної педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Оп

убліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів дитячих садків, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюрів Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**
(Міжнародний університет "Рівненський економіко-гуманітарний інститут" ім. С.Дем'янчука);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В.Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");
кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**
(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**
(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 29.03.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За

достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 1.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

4. Гурлитт Л. Проблемы всеобщей единой школы. – М.: Лит. издат. Отдел Народ. Комиссариата по Просвещению, 1919. – 116 с.
5. Пинский А. Образование свободы и несвобода образования. – М.: Издат-во УРАО, 2001. – 232 с.
6. Степашко Л. Философия и история образования. - М.: Московский психологический институт: Флинта, 1999. – 272с.
7. Шарельман Г. Трудова школа /За ред. Пастернака С. – К.: Державне видавництво, 1921. – 99с.

Одержано редакцією 8.02.2002.

УДК: 371. 018

Л.І.ВРОЧИНСЬКА

ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬНОГО І РОДИННОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В основі нової філософії взаємодії сім'ї та дошкільного закладу лежить ідея про те, що за виховання дітей несуть відповідальність батьки, а всі інші соціальні інститути покликані допомогти, підтримати, направити, доповнити їхню виховну діяльність. Визнання переваги сімейного виховання у формуванні особистості потребує іншого змісту взаємин сім'ї та дошкільного закладу, новизна якого визначається поняттями “співробітництво”, “співпраця”, “співдружність”, “взаємодія”, тобто рівноцінним внеском кожного учасника процесу та відсутністю вказівок, контролю та оцінки.

Як категорія, взаємодія є предметом дослідження багатьох наук, зокрема, у філософії вона розглядається як процес, який відбувається щонайменше між двома системами в певному визначеному проміжку часу, коли зміна складових систем відбувається не просто узгоджено, а взаємообумовлено [4, 192]. Розглядаючи категорію “взаємодія” у сфері педагогіки, О.В.Киричук зазначає, що педагогічна взаємодія містить у собі всі структурні компоненти цілісного виховного процесу: мету (педагогічну задачу); суб'єкти взаємодії; активність щодо реалізації внутрішніх суттєвих сил суб'єктів взаємодії; матеріальні, соціальні і духовні цінності взаємодіючих сторін; соціальні норми, за якими організується взаємодія; соціально-психологічну ситуацію, в якій вона відбувається; особистісно-розвивальний її результат [5, 33].

На основі цього приходимо до висновку, що взаємодія дитячого садка і сім'ї – це процес реалізації зв'язків і відносин суспільного закладу і малої групи, головною метою якого виступає соціалізація дитини. Зокрема, В.М.Іванова розуміє цю взаємодію як цілеспрямовану співдружність вихователів і батьків у змісті педагогічного впливу на дітей, заснованому на взаємній довірі і повазі та спрямованому на взаємозбагачення, взаємодоповнення умов сімейного й суспільного виховання [12, 48]. О.Р.Курбатова відмічає, що взаємодія дитячого садка і сім'ї передбачає організацію такого виховання, при якому педагоги і батьки постійно обмінюються досвідом, впроваджуючи в практику найбільш цінні прийоми виховного впливу [12, 5].

Аналізуючи педагогічні дослідження з питань взаємодії дитячого садка і сім'ї, ми можемо відмітити, що до 60-70-х років ХХ ст. основна увага приділялася питанням необхідності залучення батьків і громадськості до виховної діяльності, а подальші дослідження відрізняються активним пошуком педагогічно цілеспрямованої системи організації й методики спільної виховної діяльності дитячого садка, школи, сім'ї та громадськості, науково обґрунтованих форм їх взаємодії в цілісному виховному процесі – в дитячому садку, в школі, в сім'ї.

Зокрема, І.В.Гребеннікову належить розробка етико-педагогічних вимог до стилю взаємовідносин з дітьми і їх батьками, визначення сутності педагогічного керівництва сімейним вихованням, Т.О.Марковій – визначення принципів взаємодії дитячого садка і сім'ї.

У програмі “Малюток” вперше введено розділ “Разом із сім'єю”. Це підкреслює не лише єдність завдань сімейного і суспільного виховання, а й повну єдність принципів процесу виховання в дитячому садку і сім'ї.

Організовуючи роботу з батьками в умовах сьогодення, вихователі повинні враховувати особливу незалежність і вразливість сім'ї, невпевненість батьків у майбутньому своїх дітей,

втрату ними чіткої мети виховання. Саме завдання допомоги родині в освоєнні першопочатків педагогіки, зокрема, української народної педагогічної думки, забезпеченні високого рівня вихованості дітей, стоять сьогодні перед педагогічною наукою та закладами освіти й виховання. З приводу цього А.І.Назаренко відзначає, що з метою забезпечення реально діючої взаємодії, дошкільний заклад повинен відмовитися від монологу, звички лише керувати батьками, а натомість віддавати перевагу діалогу, який би передбачав урахування досвіду, поглядів, думок з того чи іншого приводу різних членів сім'ї [9, 199].

Відомо, що велика кількість батьків "бачать" вихователя очима своїх дітей. Тому педагог-вихователь повинен глибоко усвідомити основи етико-педагогічної взаємодії і причини можливих протиріч з батьками. Взаємини в системі "педагог-сім'я-дитина" необхідно будувати відповідно до вимог педагогічної етики при провідній ролі дитячого садка й активній участі батьків.

Досліджуючи проблеми ефективної взаємодії дитячого садка і сім'ї у вихованні дітей, Т.О.Маркова, Л.Д.Бобильова, Т.Г.Щербаха визначають основні принципи цієї взаємодії: єдність у розумінні мети, завдань, засобів і методів виховання; зв'язок роботи дитячого садка й сім'ї з життям суспільства; ставлення до дитини як до особистості; взаємна повага і взаємна довіра у відносинах; взаємодопомога; ділова доброзичлива критика і самокритика; любов до дитини, розуміння її проблем; поєднання форм індивідуальної, групової та масової роботи; систематичність і послідовність [7, 18]. Керуючись цими основними положеннями дошкільний заклад повинен здійснювати свою діяльність, виступаючи в ролі організатора і керівника. Оскільки контакти між вихователями і батьками складаються не відразу, дослідники відзначають, що ефективній взаємодії сприяє її поетапна організація (О.М.Докукіна, Т.Ф.Алексєєнко, А.Н.Петрикевич та ін.). Зокрема, А.Н.Петрикевич пропонує будувати взаємодію дитячого садка і сім'ї в три етапи. На першому (підготовчому) етапі роботи з батьками налагоджуються компенсаторні зв'язки ("Дитячий садок – сім'я", "Сім'я – дитячому садку"), щоб формувати загальну готовність батьків до взаємодії з педагогом. На другому етапі починається формування у батьків готовності до особистих партнерських зв'язків із вихователем. Тут проводиться робота в тріадах "мати (батько) – дитина – вихователь". На третьому етапі використовують групові форми роботи з сім'ями різного рівня готовності до партнерства. І лише на четвертому етапі проводиться робота з реалізації партнерських стосунків вихователів і батьків. Здійснення цих етапів вимагає великої творчості від вихователя.

Однією з найбільш значимих умов ефективної взаємодії дитячого садка і сім'ї є проблема педагогічної культури батьків, під якою розуміється їх достатня підготовленість до виховання дітей дошкільного віку. У дослідженнях І.В.Гребеннікова, О.Л.Кононко, О.М.Докукіної, Т.Ф.Алексєєнко встановлено, що в сучасних умовах виховання педагогічної культури сім'ї може реалізуватися лише при педагогічній освіті батьків. Синонімом до цього поняття є міжнародний термін "виховання батьків". Поняття "педагогічна освіта батьків" означає допомогу їм з боку педагогів, мета якої – засвоєння батьками знань і навичок з догляду за дітьми і їх виховання; засвоєння навичок спілкування; спільна діяльність, яка ґрунтується на переконанні, що спеціальні знання допоможуть людям стати добрими батьками і що ці знання можна засвоїти.

Дослідження вчених свідчать про те, що ефективність педагогічної освіти підвищується за певних умов. О.Л.Феоктісова відмічає, що диференційований підхід до сімей дітей – найважливіша умова успішного їх включення у взаємодію з суспільними установами. Т.Ф.Алексєєнко, доповнюючи дослідження, серед ефективних відзначає наявність у батьків потреби в розвитку педагогічної культури та програмно-цільовий цілісний і безперервний характер її формування.

Аналіз результатів досліджень свідчить, що без створення сприятливих можливостей для безпосереднього спілкування між батьками та вихователями, корисна взаємодія не спостерігається, а навпаки відчувається атмосфера невдоволення та роздратування. Важливим результатом змістовного та дієвого спілкування має стати активна позиція батьків у вихованні дитини, неупередженість у розв'язанні різних проблем. Цього можна досягти завдяки урізноманітненню форм спільної роботи дошкільного закладу і сім'ї.

Зокрема, серед них слід виділити:

- ◆ індивідуальні (вступне анкетування, попередні візити батьків з дітьми до дитячого садка, співбесіди, консультації, відвідування педагогами своїх вихованців удома, телефонний зв'язок тощо);
- ◆ наочно-письмові (батьківські куточки, тематичні стенди, ширмочки, планшети, дошка оголошень, інформаційні листки, тематичні виставки, анкетування, скринька пропозицій, індивідуальні зошити, неформальні листки, родинні газети, педагогічна бібліотека, запрошення, вітання тощо);
- ◆ групові (консультації, практикуми, клуби взаємодопомоги, школа молодих батьків, гуртки за інтересами, вечори запитань та відповідей, зустрічі з цікавими людьми – вчителями, лікарями, психологом тощо);
- ◆ колективні (конференції, тематичні зустрічі за “круглим столом”, засідання батьківського комітету, дні відкритих дверей, створення групи батьків-порадників, перегляд ранків, спільні свята, відпочинок у вихідні дні тощо).

Означений перелік форм залучення батьків до взаємодії є умовним. Ефективність їх використання залежить від професійної майстерності вихователя дошкільної установи, його творчості, власного пошуку у налагодженні доброзичливих зв'язків, дипломатичності та толерантності.

З метою визначення стану досліджуваної проблеми в практиці сучасного сімейного і суспільного дошкільного виховання ми провели експериментальне дослідження, що включало дві серії завдань.

Серія 1. Робота з батьками.

Мета: визначити характер участі батьків у вихованні дітей, їх ставлення до взаємодії з вихователями. Батькам була запропонована анкета:

1. Чи залучають Вас вихователі до співпраці у питаннях виховання дітей (рідко, періодично, постійно, ніколи)? Потрібне підкреслити.
2. Які види допомоги Ви надавали вихователям (в організації ранків, свят, розваг, вихованні певних якостей дитини, матеріальна допомога)? Потрібне підкреслити.
3. Підкресліть одну з обраних відповідей: вирішальна роль у вихованні особистості дитини дошкільного віку належить дитячому садку; сім'я відіграє вирішальну роль; сім'я виховує з дитячим садком в однаковій мірі; сім'я заважає дитячому садку; дитячий садок заважає сім'ї.

Таблиця 1.

Результати відповідей на питання “Чи залучають Вас вихователі до співпраці у питаннях виховання дітей?”

Відповіді	Батьки, (%)
Рідко	4
Періодично	54
Ніколи	2
Постійно	40

Аналізуючи відповіді батьків на запитання про види допомоги вихователям, ми дійшли висновку, що велика кількість батьків (64%) надає педагогам лише матеріальну допомогу. На нашу думку, це пояснюється важким економічним становищем дошкільних установ. Більшість батьків допомагають вихователям в організації ранків, свят, розваг для дітей (23%), у вихованні певних якостей бере участь лише 13% батьків.

Відповіді батьків на 3-є питання дають можливість міркувати про те, чи розуміють вони, що позитивних результатів у формуванні особистості дитини можна досягти лише при спільних і узгоджених зусиллях зі сторони вихователів дитячого садка і сім'ї, і чи хочуть вони співробітничати з педагогами. Батько чи мати, які не відчували відповідальності за виховання дітей, відзначали, що сім'я не бере участі у вихованні (“вирішальна роль належить дитячому садку” чи “сім'я заважає дитячому садку”). Про недооцінювання ролі дитячого садка у вихованні свідчили відповіді типу “дитячий садок заважає сім'ї”. На нашу думку, така відповідь зумовлена декількома причинами, наприклад, недостатньою педагогічною компетентністю батьків, відсутністю довірчих відносин, контакту між вихователями і батьками. Відповіді розподілені таким чином: “сім'я виховує разом з дитячим садком у рівній

мірі” – 62%, “сім’я відіграє вирішальну роль” – 20%, “вирішальна роль належить дитячому садку” – 18%.

Як показують результати дослідження, більшість батьків розуміє, що узгодженість дій вихователів дошкільних закладів із сім’єю принесе бажані результати.

Серія II. Робота з вихователями.

Мета: визначити, які труднощі зустрічаються у спільній роботі з сім’єю.

Вихователям були запропоновані такі питання:

1. Які форми роботи використовуєте для залучення сім’ї у навчально-виховний процес дитячого садка; чи застосовуєте нові, якщо так, то які?
2. У чому відчуваєте труднощі в роботі з батьками?

Виявилось, що вихователі у взаємодії з сім’єю найбільше використовують індивідуальні форми роботи, хоча усвідомлюють потенційні можливості і таких, як школа молодих батьків, батьківські збори. Більшість вихователів використовують добре знайомі й відпрацьовані ними форми роботи з сім’єю (72%). І лише незначна кількість вихователів працює творчо та нетрадиційно.

Серед основних причин труднощів у роботі з батьками більшість вихователів (46%) вважають недостатню кількість часу; 28% – небажання батьків; 14% – визначили недостатність методичної допомоги та 12% скаржаться на відсутність умов.

Отже, результати дослідження дають змогу зробити висновки:

1. Проблема взаємодії дитячого садка та сім’ї у сучасній вітчизняній науці і практиці не є завершеною і потребує подальшого вивчення.
2. Батьки і вихователі розуміють мету і характер взаємодії дитячого садка й сім’ї у формуванні особистості дошкільника, але потребують методичної допомоги.
3. Взаємодія дитячого садка і сім’ї буде результативною за таких педагогічних умов:
 - ◆ вона повинна ґрунтуватися на взаємодопомозі обох сторін, рівноправному партнерстві;
 - ◆ при взаємній довірі як основній вимозі до співпраці;
 - ◆ повній духовній єдності, підвалиною якої є любов до дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про освіту” //Освіта. – 1996. – 21 серпня.
2. Алексєєнко Т.Ф. Формування педагогічної культури сучасної молоді сім’ї //Проблеми сімейного та статевого виховання дітей і учнівської молоді: Науково-методичний збірник. – К., 1995. – С.31-37.
3. Вчителі і батьки – вихователі /Відпов.ред. В.Г.Постовий. – К., 1990. – 208с.
4. Жбанкова И.И. Философские принципы научного познания. – Минск, 1974. – 192с.
5. Киричук О.В. Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України //Рідна школа. – 1998. – №11. – С.33-40.
6. Козак Н. Робота з батьками: нові підходи //Дошкільне виховання. – 2000. – №7. – С.22-24.
7. Маркова Т.О. О наших детях и некоторых проблемах воспитания: проблема взаимодействия семейного и общественного воспитания //Дошкольное воспитание. – 1995. – №6. – С.22-26.
8. Машовець М.А. Підготовка студентів до співпраці з батьками дітей дошкільного віку. – К., 2000. – 120с.
9. Назаренко А.І. Актуальні проблеми взаємодії дошкільного закладу і соціального середовища /Проблеми освіти: Науково-методичний збірник. – К., 1997. – Випуск 7. – С.199-202.
10. Поніманська Т.І. Готовність до педагогічних інновацій у контексті гуманістичної педагогіки //Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні. Наукові записки Рівненського педінституту. – Рівне: РДП, 1999. – Випуск 5. – С.10-15.
11. Постовий В.Г. Сучасна сім’я і її педагогіка. – К., 1994. – 64с.
12. Сім’я і дитячий садок: умови, шляхи та засоби гуманізації і взаємин. Методичний матеріал на допомогу працівникам дошкільних закладів /Упор.О.Кононко. – К., 1994. – 88с.

Одержано редакцією 23.02.2002.

ЗМІСТ

Передмова	3
Богуш А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	4
Поніманська Т.І. Дитинство як категорія гуманістичної педагогіки	7
Дичківська І.М. Розвиток інноваційної поведінки педагога.....	10
Артемова Л.В. Перспективи підготовки працівників дошкільного профілю в умовах ступеневої освіти	14
Чумичева Р.М. Детство – среда індивідуальної самореалізації	19
ЕрофееваТ.И. Проблема полипрограмности и вариативности в российском дошкольном образовании	26
Щербакова К.Й. Деякі аспекти проблеми готовності дітей до вивчення математики в школі	29
Кузьменко В.У. Створення індивідуально зорієнтованих програм виховання і навчання дітей дошкільного віку	34
Коломинский Я.Л., Панько Е.А., Валужина Е.В., Гутковская Е.Л., ЧесноковаЕ.П. Влияние профессиональной деятельности музыкального руководителя на развитие личности дошкольника	37
Карпенчук С.Г. Педагогічна майстерність як інтегрована система педагогічного досвіду А.С. Макаренка.....	41
Янцур Л.А. Розвиток дитячої творчості в зображувальній діяльності	50
Макагон К.В. Підготовка педагогів до пошукової діяльності в умовах післядипломної освіти	55
Горопах Н.М. Реалізація принципів розвивального навчання в екологічній освіті дошкільнят	58
Маліновська Н.В. Переказ як метод формування у дошкільників діалогової компетенції	64
Крайнева Л.В. Лінгводидактична підготовка вихователів до роботи в умовах білінгвізму	68
Гайдаржирська Л.П. Навчання дошкільників в умовах сучасного дитячого садка	73
Борова В.Є. До проблеми виховання орфоепічної правильності мовлення дітей старшого дошкільного віку	77
Беленька А.В. Організація та проведення практичних і семінарських занять за інтерактивними методиками	83
Машовець М.А. Самостійна робота студентів як засіб професійного самовдосконалення.....	89
Сергеева В.Ф. На зорі дошкільної справи в Україні.....	92
Улюкаєва І.Г. Історія та актуальні проблеми підготовки педагогів для системи дошкільної освіти в Україні	96
Кобилянська Л.І. Індивідуальне і суспільне дошкільне виховання: альтернатива чи ефективна взаємодія?.....	102
Струннікова Д.І. Організація спільних форм природопізнавальної діяльності старших дошкільників і молодших школярів	105
Машкіна Л.А. Організація педагогічної практики в умовах ступеневої підготовки вихователя	109
Литвиненко С.А. Виховання у особистісному вимірі: сучасні підходи.....	114
Солоненко Н.С. Проблема економічної підготовки школярів у сучасних умовах	117
Якимчук Р.І. Виправлення недоліків мовлення шестирічних учнів.....	121
Петренко О.Б. Особливості статевої диференціації дитини дошкільного віку	125
Меналюк Г.Ф. Роль навчання математики в гуманізації дошкільної освіти	128
Терешко Л.В. До питання міжпредметної інтеграції у формуванні мовленнєвих умінь майбутніх педагогів	131
Зданевич Л.В. Організаційно-методичні основи адаптації першокурсників	135
Гринчук Т.В. Аксиологічний підхід до проблем сучасного дошкільного виховання.....	139

Бєлова С.А. Гуманістична сутність німецької реформаторської педагогіки початку ХХ сторіччя	143
Врочинська Л.І. Взаємодія суспільного і родинного виховання в умовах сьогодення	147
Янцур М.С. Визначення функцій фахівців з професійної орієнтації учнівської молоді	151
Кравець Л.М. Педагогічна рефлексія у професійній діяльності вчителя	155
Довганич В.М. Засоби духовно-морального виховання дітей у педагогічній спадщині С.Русової	158
Бричок С.Б. Представники церковно-релігійної педагогіки (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) про виховання духовності дитини	161
Димченко С.С. Формування стилю педагогічного спілкування в класі спеціального інструменту (теоретичні і методологічні аспекти)	164
Відомості про авторів	168

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 19

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Поніманська Т.І.
Технічний редактор Коломис О.Ф.
Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 10.03.2002 р. Підписано до друку 29.03.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 19,87. Обл. вид. арк. 20,17. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59

О

новлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти:
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 19. — Рівне: РДГУ, 2002. — 172 с.

ISBN 966 — 7281 — 07 — 1.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії дошкільної педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів дитячих садків, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378**ББК 74.20**